

Zagovarjal poboje v imenu višjih ciljev

Predsednik republike Janez Drnovšek je po izvolitvi za predsednika republike začel organizirati tako imenovane Pogovore o prihodnosti Slovenije. To je bilo še v času, ko se je položaju predsednika republike primerno obnašal. V sklopu pogovorov je k premisleku na temo VREDNOT povabil nekatere ugledne slovenske znanstvenike, univerzitetne učitelje, politike, druge javne delavce, predstavnike nevladnih organizacij in združenj. Svoje poglede, stališča, predloge in rešitve so predstavili javnosti na pogovoru 19. novembra 2003 v Ljubljani. Še pred tem pa so udeleženci posveta pripravili referate na to temo. Med njimi tudi sociologinja in publicistka Alenka Puhar, ki je s svojim referatom na pogovorih spravila v bes predsednika ZZZB NOB Janeza Stanovnika. Poglejmo zakaj.

V referatu *Prvotno besedilo življenja, nov pogled* je publicistka prikazala, kako se je Evropa v času hladne vojne ločevala tudi po umrljivosti dojenčkov. V Zahodni Evropi je bila umrljivost veliko manjša kakor v Vzhodni Evropi. »Človek, ki se rodi na zahodu, ima neprimerno več možnosti za to, da preživi prvo, izjemno nevarno, kočljivo uverturo v ži-

vljenje, kot človek, ki se rodi na vzhodu. Z drugimi besedami: Človeško življenje je na zahodu bistveno bolj cenjeno, sveto, kot na vzhodu; povedano z izrazom, ki je geslo tega posveta – človek je na zahodu bistveno večja vrednota.« V nadaljevanju je opozorila na sprenevedanje in brezobzirnost predstavnikov vzhodnih komunističnih režimov, ki so tudi pobijanje ljudi opravičevali z interesi višjih ciljev in domnevne blaginje, ki pa je v primerjavi z Zahodno Evropo v resnici ni bilo. Kot primer je izpostavila »Janeza Stanovnika, šefa jugoslovanske misije pri OZN, ko je leta 1953 odgovarjal na vprašanje ameriških kongresnikov«:

»Vemo, da je bil naš gospodarski program od 1945 do 1953 v mnogih ozirih zmoten in da smo po ameriških standardih delali narobe. V mnogih primerih smo bili preveč radikalni in se nismo ozirali na osnovne pravice naših ljudi. Toda treba je bilo narediti nekaj odločnega. Preveč je bilo kmetov in premalo zemlje. Ob koncu zadnje vojne je Sovjetska Rusija morala ubiti dva ali tri milijone kmetov, da so izenačili lastništvo kmetij in primerno razdelili bogastvo. Vlada mora imeti nek cilj in uporabiti katerakoli sredstva, da ga doseže. Naš cilj je bil, da poenotimo razdelitev

lastnine in uporabili smo vsa sredstva, da bi ta cilj dosegli. Sedaj smo se zavedeli, da je naša gospodarska politika nasilno odvzela našim ljudstvom pravico do privatne lastnine, zato smo jim pred kratkim dovolili, da zapustijo zadruge. Vendar pa vam lahko zagotovim, da jugoslovanska vlada ne bo nikoli dopustila svobodnega gospodarstva!«

Na posvetu je Puharjeva povzela svoj referat, vendar pri tem Janeza Stanovnika konkretno ni omenila. Kljub temu se je le-ta odzval, ker je njen napisani referat pred tem že prebral.

Dr. Janez Drnovšek: »!...! Da nadaljujemo z razpravo, prosil je dr. Janez Stanovnik, da ga uvrstimo nekam naprej. Prosim.«

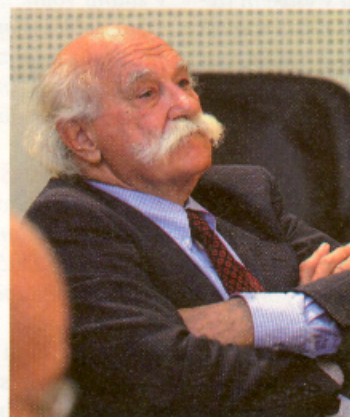
Dr. Janez Stanovnik: »!...! Gospa Alenka Puhar je v svojem pismenem prispevku, ki ga je cirkulirala vsem udeležencem, uporabila obširen citat, ki naj bi ga jaz izrekel pred pol stoletja kot šef jugoslovanske misije pri Organizaciji Združenih narodov ameriškim kongresnikom. Ta citat dejansko govori o tem, da naj bi jaz tem kongresnikom opravičeval sovjetsko pobijanje šest milijonov kmetov za doseganje določenih ciljev, ki so si jih postavili. In gospa Puharje-

▶ *odporništa ogromne večine slovenskega naroda*«. Hudoval se je tudi nad dr. Tinetom Hribarjem, ki je v dokumentarcu partizane označil kot »dediče zločina«. Pobijanje Slovencev s strani partizanov je lani 13. februarja v pogovoru za Nedelo opravičeval z narodnim izdajstvom. »Kjer koli so se dogajale eksekucije, je bil razlog izdajstvo.« Kdor koli danes le malo spremlja sodobno zgodovinsko, ve, da je bilo ogromno krutih pobojev med drugo svetovno vojno izvedeno predvsem zaradi svetovnonazorskega prepričanja ljudi, ki niso želeli sodelovati s komunistično OF. Le malo pobitih je res sodelovalo z okupatorjem. Pogosto pa tudi poveljni poboje opravičuje z očitkom, da so pobiti sodelovali z okupatorjem ...

Tigru očital terorizem Janez Stanovnik je 27. aprila lani priznal, da so se tigrovci prvi uprli fašizmu. Hkrati jim je posredno očital domnevno teroristično obnašanje. »Tigrovci niso vodili gverilske borbe, ampak bolj teroristične oblike, ki jih mi v partizanstvu

nismo odobraval; oni so požigali šole, otroške vrtce, ker so bile institucije poitalijančevanja.« Ob tem se je seveda sprenevedal, saj je šlo pri partizanskem načinu bojevanja, pri izvajanju komunistične revolucije, pri delovanju VOS za pogosto čisti terorizem. In to ne proti okupatorju, ampak na žalost predvsem proti domačemu, slovenskemu prebivalstvu.

Vedel za poveljni poboje V intervjuju za Mladino je 14. februarja 2005 med drugim priznal, da je vedel za poveljni po-

Predsednik ZZZB NOB Janez Stanovnik

boje v Sloveniji. Opravičeval jih je z dejstvom, da je bila Slovenija tisti košček zemlje, na katerem se je druga svetovna vojna končala. »Šele 15. maja, čeprav je bilo sicer konec 9. maja. Proti Sloveniji se je valila nemška armada z vsega Balkana. Za njo se je valila vsa četniška vojska, domobranska vojska, ki je imela 15.000 vojakov, in ustaši. Hrvaški 10. korpus je, namesto da bi zaustavil ustaše, praznoval v Zagrebu, ustaše pa so pustili nam. Nato so Angleži meje zaprli. Okrog Maribora je sledilo množično pobijanje.« No, v pogovoru s tremi Američani

Publicistka Alenka Puhar

leta 1953 se je delal, kot da o poveljnih pobjih, pobjih ustašev in drugih skupin ne ve nič.

Krivo prelaga na Beograd

Ob zadnji odločitvi ljubljanskega višjega sodišča, ki je zavrnilo preiskavo v zadevi Mitje Ribičiča, poveljnega majorja in pomočnika načelnika Ozne Ivana Mačka Matije, organizacije, ki je v praksi organizirala in izvajala poveljni poboje, med drugim s pomočjo slovenske divizije Kvoja, se je oglašil tudi Stanovnik. V izjavi za STA je odločitev višjega sodišča označil za popolnoma logično in tudi pričakovano. »Ta odločitev je zelo pomembna, ker potrjuje zgodovinsko ugotovljeno dejstvo, da je žalostno poglavje poveljnih pobojev, ki smo ga v zvezi borcev nekajkrat najbolj odločno obsodili, odločitev jugoslovanskega centralnega vrha in ne lokalnih slovenski oblasti.« Ob tem je zanimivo, da je bil ob koncu druge svetovne vojne del tega jugoslovanskega vodstva tudi Edvard Kardelj, Janez Stanovnik pa je bil njegov podrejeni, njegova desna roka. ■